

Den norske
Rhododendronforening

L approsen

Medlemsblad Nr. 2/2001

4. årgang

Våren er i anmarsj, naturen våkner igjen til liv med vårtegn, fuglesang, sol og lys. Nå ser vi frem til snart å kunne begynne med arbeid ute i hagen og til en rik Rhododendronblomstring som bringer glede. Plantene har forhåpentlig klart seg gjennom vinteren. Her i vest har det vært den kaldeste vinteren på over 30 år.

Det er inspirerende og allsidige program som Rhododendron Sør og Rhododendron Øst presenterer. Vi håper det vil bli god oppslutning om de forskjellige arrangementene.

Rhododendronsafarieren til Sydvest-Sverige i mai er i god gjenge under Pål A. Skagseths kyndige planlegging med ca 20 påmeldte deltakere.

Fra tid til annen får foreningen henvendelser om å delta på hageutstillinger forskjellige steder i landet. Rhododendron Øst skal delta på "Hagen vår 2001" 20. – 22.april på Sjølyst i Oslo. Er det noen av våre medlemmer som ville ha lyst til å lage en utstilling med en presentasjon av Den norske Rhododendronforening med skilt, plass for vervebrosjyre, informasjon om Rhododendron etc?

Frundervisningens kurs om Rhododendron ble det ikke nok oppslutning rundt, men vi vil prøve å arrangere et nytt kurs senere.

Kom gjerne med forslag til innkjøp av rhododendronlitteratur til boksamlingen vår.

En vervebrosjyre følger med Lapprosen denne gangen. Fint hvis du vil gi den videre til en Rhododendron interessert venn. Foreningen har allerede mer enn 300 medlemmer. Det er god plass til flere!

Vi ønsker medlemmene hjertelig velkommen til årsmøtet i Bergen når Rhododendron-blomstringen er på sitt vakreste med et innholdsrikt og variert program. Årsmøtet er lagt til en week-end av hensyn til tilreisende. Vi vil prøve og være behjelpelig med overnattingsmuligheter.

En fin og blomsterrik rhododendronvår ønskes alle, og **VEL MØTT** på årsmøtet.

Hilsen styret.

Fotografier:

Forsiden: Fra Tjorehagen. Foto: Sveinung Klyve.

Baksiden: 'Virginia Richards' på Minde, våren 2000. Foto: Gunnar Gilberg.

Innhold

Kjære Rhododendronmedlem!	2
Vandring i Muséhagen i Bergen	4
Nye medlemmer	4
Innkalling til årsmøte	5
Aktiviteteter rundt årsmøtet	6
Litt av hvert	7
Årsberetning	8
Regnskap	11
Himmelhaven	13
Årsrapport fra Rhododendron Sør	15
Portrett av en art	16
Hachmanns katalog 2001-2005	18
Kryssord	21
Tjørehagen	22
Rhododendron-safari til Syd-Sverige	23
Leserbrev	24
Løsning på kryssord i forrige nummer	25
Boksamling	26
Styre og redaksjon, adresser	27

Neste nummer av Lapprosen kommer i oktober.

Stoff til bladet ønskes fortrinnsvis mottatt før 10/9 til
Den norske Rhododendronforening, Postboks 1325, 5811 Bergen
Tilsendte bilder ønskes som papirkopier eller på CD-ROM.

Rhododendronvandring i Muséhagen

Onsdag 30. mai klokken 18.00 er det rhododendronvandring i Muséhagen i Bergen v/prof. Per.M.Jørgensen.

Demonstrasjon av rhododendronbruk, og sorter for vestnorske hager.

Den over 100 år gamle hagen er i sitt fineste skrud på denne tiden.

Fremmøte ved Christie-statuen, Muséplass, Nygårdshøyden.

Vi ønsker alle interesserte hjertelig velkommen.

Nye medlemmer

Styret vil ønske følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Bjørg Berg	Grimseidv. 423	5259 Hjeltestad
Brit Berggreen	Welhavensgt. 56	5006 Bergen
Knut Danielsen	Tillischbakken 19	3613 Kongsberg
Åse Handeland	Kollev. 30 A	1344 Haslum
Stig Otto Hansen	Holtet	3296 Nevlungshavn
Kjell Haugen	Kastellhagen 4	1176 Oslo
Anny Haabesland	Tveide	4760 Birkeland
Bård Ranheim	Gjennestad Gartnerskole	3160 Stokke
Jostein Ukkelberg	Rabben 6, Strande	6421 Molde

Innkalling til årsmøte i Den norske Rhododendronforening

lørdag 5. mai kl.12.00 Blondehuset, Det norske Arboret på Milde

Forslag til dagsorden:

1. Valg av dirigent
2. Årsberetning
3. Regnskap
4. Fastsettelse av kontingent (Styret foreslår kr.200.-pr. år)
5. Budsjettforslag
6. Innkomne forslag
7. Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer
8. Valg av to revisorer
9. Valg av valgkomite
10. Fastsettelse av tid og sted for neste årsmøte

Forslag til saker som ønskes tatt opp må være innkommet til styret senest en uke før årsmøtet. Foreningens adresse er Postboks 1325, 5811 Bergen.

Før de faste postene vil planteskoleeier og rhododendronspesialist Mons Chr. Hauge kåsere over temaet ”Et liv med rhododendron.”

Etter årsmøtet blir det plantebytte. Husk å ta med planter!

Det vil bli servert kaffe/te og formiddagsmat. Utlodning av planter (fra Arboretet?)

Det blir omvisning i artssamlingen v/professor Per Magnus Jørgensen. Vi håper at flest mulig medlemmer har anledning til å delta på årsmøtet. Vennligst benytt påmeldingsskjemaet på midtsiden.

Hjertelig velkommen!

Med vennlig hilsen

Anne Rieber, styreleder

Aktiviteter i forbindelse med årsmøtet 2001 i Bergen

Lørdag aften drar vi i samlet flokk med Fløibanen kl.19.00 opp til Fløyfjellet 320 m.o.h. Her er en fantastisk utsikt over Bergen og omegn. I den gamle restaurerte Fløien Folkerestaurant skal vi hygge oss i peisestuen. Julie Arntzen, som har anlagt Himmelhaven v/Rundemanen, vil kåsere om sitt enestående prosjekt. Festmiddag kl.20.00.

Hagevandring Søndag 6. mai

Styret inviterer til utflukt til tre gamle hageanlegg i Eidsvåg. Turen starter kl.10.00 fra parkeringsplassen ved Grieghallen i privatbiler.

Erviken: Eier: Fam. Steckmest.

Hovedbygning med park fra 1732. Bygning restaurert 1911(ark. O. Landmark). Fredet 1923.

Park restaurert 1913 – 18. Plan ved Ingolf Eide, senere Torborg Zimmer Frølich. Ca. 40 da park og naturområde. Fredet 1984. Anlegg i engelsk inspirert stil med rik vegetasjon, særlig store Rhododendron. Skulpturer av: Carl Milles: Havmann og Havfru.

Vikedalen: Eier: Fam. Hestness.

Opprinnelig bygget i 1930-årene. Ark. Leif Grung. Huset ble i 1950-årene sterkt ombygget og påbygget av ark. Fr. Konow Lund.

Hageanlegget utbygget gjennom en 10 års-periode.(1951 – 59), hvor det ble laget planer etter hvert som arbeidene skulle utføres. Landskapsark. Torborg Zimmer Frølich, som personlig deltok i opparbeidelsen. Praktfull beliggenhet, med hage tilpasset naturgitte forutsetninger på en særdeles fin og følsom måte.

Jomfruhaugen: Eier: Rasmus Meyers Legat. (Med et lite forbehold)

Park i landskapsstil, ca 40 da med 1500 m gangveier. Opparbeidet stykkevis og delt fra 1906 til 1921. Eier, Rasmus Meyer, var utdannet landskapsarkitekt i England, og sto selv for planleggingen. Ingolf Eide deltok i opparbeidelsen i tiden 1906-1910. Søndre del anlagt med løk. og stauderabatter med spesiell innramning av stein. Vakker beliggenhet med frodig vegetasjon, bl. a. store taxus, araucaria og rhododendron.

Medlemmene i Bergen inviterer på picnic.

Hjertelig velkommen til årsmøte week-end i Bergen.

Påmelding: Vennligst benytt svarslippen på midtsiden.

Litt av hvert

Ved Gunnar Gilberg

Fra eksotiske Hawaii har vi siden i fjor høst mottatt den lokale rhododendronforeningens spennende medlemsblad som kommer ut annenhver måned. Foreningen ble stiftet i 1997, og er siden oktober samme år et Chapter i det amerikanske rhododendronselskapet, ARS.

Naturligvis er det tropiske rhododendron de er mest opptatt av, og medlemsbladet har også fått det festlige navnet *Viva Vireyas!* Ettersom middeltemperaturen på disse øyene stort sett ligger mellom 18 og 25 grader C hele året, kan vi jo forstå at de boltrer seg med vireya.

Blant masse interessant stoff i medlemsbladet leser vi at det faktisk går an bare å kjøre en vireyastikling inn i stammen på en bregneart, og så vil den kunne vokse og trives der – naturligvis under forutsetning av at den er en epifytt, og det er nettopp det mange vireya er.

Hawaiiøyene er en gruppe på 8 større og en del mindre øyer. Man skulle gjerne tro at foreningen oppsto på den folkerikeste av øyene, Oahu, hvor vi finner millionbyen Honolulu og flåtebasen Pearl Harbour, men det er altså på øyen Hawaii foreningen holder til. Den er den største av øyene, og har altså gitt hele øygruppen navn. Et par av fjellene her er over 4200 meter høye og deler av øyen får særdeles rikelig med nedbør. Hawaii er den eneste av øyene som fremdeles har aktiv vulkanvirksomhet. På nordøstkysten ligger den lille byen Hilo, og her holder rhododendronforeningen til – en forening som altså er akkurat like gammel som den norske!

Ellers ser vi i det danske *Rhodo Nyt 1/01* at det er kommet ut en ny rhododendronbok. Den er skrevet av Nils Skjøldberg og har tittelen *Rhododendron - og hvad deraf følger*. Anmelderen skriver at det alt i alt er en meget anbefalelsesverdig bok. Prisen er 298 d.kr.

Vinternummeret av det amerikanske ARS Journal omtaler den 56. internasjonale kongress som det amerikanske rhododendronselskapet arrangerer i Eugene, Oregon, fra 24. til 29. april. Programmet er utrolig rikt og variert med mange interessante utflukter og med en rekke fine foredragsholdere, blant andre Edmund de Rothschild fra Exbury, England.

For øvrig inneholder dette nummeret artikler om det verdifulle pollen, nye Kurume azalea, Crarae Glen Garden i Skottland og mye annet spennende stoff.

ÅRSBERETNING 2000 FOR DEN NORSKE RHODODENDRONFORENING

Årsmøtet ble holdt i Arendal lørdag 3.06.2000 med 21 medlemmer til stede på Arendal Bibliotek.

De faste postene ble behandlet i henhold til vedtektene. Følgende ble valgt:

Styret for 2000/2001:

Medlemmer:

Anne Rieber, leder (1 år)

Hilde Hvidsten Bretvin (2 år)

Torbjørn Lem Gjesteland (2 år)

Torstein Borg og Pål A. Skagseth var ikke på valg.

Varamedlemmer (1 år):

Frode Harnes (ny)

Ole Petter Vik (ny)

Vigdis N. Westgaard

På styremøte 16.06. ble Pål A. Skagseth valgt til nestleder, Vigdis N. Westgaard til kasserer og Hilde Hvidsten Bretvin til sekretær.

Revisorer:

Kim Lingjærde

Kåre Vetaas

Valgkomite:

Anders Kvam (ny)

Jostein Liland

Dagfinn Aarskog

Etter at den formelle delen av årsmøtet var slutt, holdt landskapsarkitekt Kari Kvam et lysbildekåseri med tittel: "Planlegging av hager med Rhododendron" og tidligere direktør i Kommunalavdeling fritid og kultur i Bergen, Anders Kvam fortalte om "Bergen som Rhododendronby". Årsmøtet ble holdt i regi av Rhododendron Sør, og arrangementene omfattet blant annet planting av en R.Bergensiana i Friergangen, båttur til Merdø og fine hagebesøk hos Dagfinn Tveito, Inga Olsen, Mona Klemmentsen, samt

omvisning på Arendal gamle kirkegård.

Aktiviteter:

Rhododendrontur til Skottland 17.-23.04 med 26 deltakere under ledelse av Pål A. Skagseth.

Rhododendronvandring v/professor Per M. Jørgensen og i samarbeid med Kulturby Bergen:

27.05. Rhododendronsafari med Bergensexpressen i Fjellveien (30 deltakere).

05.06. Omvisning i Rhododendrariet (20 deltakere).

14.06. Rhododendronvandring i Musehagen (20 deltakere).

Deltakelse i Arboretets dag 28.05. v/Torstein Borg.

Foredrag med lysbilder v/Torstein Borg om ”Dyrking av rhododendron” i Ålesund og Borgund Hagelag.

To foredrag v/Gunnar Gilberg i hhv Åsane Hagelag og Lindås Hagelag.
Formeringskurs 21.10. på Arboretet.

Åpne hager:

Det var hagevandring 20.05. i Odrun og Dagfinn Aarskogs hage i Bergen med 15-20 tilstede.

Ellers har syv medlemmer åpnet sine hager for besøk.

Møter:

Det har i 2000 vært avholdt et medlemsmøte (2.11.) og fem styremøter.

På medlemsmøtet deltok 50-60 medlemmer. Det var lysbilder og kåseri med ”Inntrykk fra Skottlandsturen” v/Torstein Borg, Jan Valle og Thorolf Juvik. Videre var det rhododendronkonkurrans og utlodning av planter.

Plantebyttedag:

Det var plantebytte i forbindelse med hagevandringen i Aarskogs hage 20.05. og i forbindelse med årsmøtet.

Publikasjoner:

Foreningen har gitt ut tre nummer av sitt medlemsblad Lapprosen.

Helge Grimsland har vært teknisk redaktør for Lapprosen siden starten i 1998 og har gjort en enestående innsats for bladet og foreningen. Ole Petter Vik overtar fra 2001. Redaksjonskomiteen har bestått av Helge Grimsland,

Gunnar Gilberg og Anne Rieber.

Det er opprettet egen nettside for foreningen på Internett.

Frøforvaltning:

Ole Tjugen har vervet som frøforvalter for foreningen og mange av medlemmene benytter seg av tilbudet.

Bokinnkjøp:

Det er i 2000 kjøpt inn en ny tittel til boksamlingen.

Foreningens medlemmer og andre kan låne disse bøkene gjennom sine lokale bibliotek.

Lokalforeninger:

Foreningen har nå to lokalforeninger:

Rhododendron Sør

Rhododendron Øst

Det utarbeides egne årsmeldinger for disse.

Antall medlemmer:

Ved årsskiftet hadde foreningen 305 medlemmer til sammen, mot 275 i fjor.

Regnskap:

Hele regnskapet følger som vedlegg til årsmeldingen.

Styret vil takke Bergensbanken for utlån av sin kantine til medlemsmøtet og Stiftelsen Det norske Arboret for hyggelig og godt samarbeid. Styret vil også takke Tordis og Fritz Riebers legat for støtte.

Bergen, februar 2001.

Anne Rieber

Leder

Torstein Borg Hilde H. Bretvin Torbjørn L. Gjesteland Pål A. Skagseth

Varamedlemmer:

Frode Harnes Ole Petter Vik Vigdis N. Westgaard

Regnskap 2000

Den norske Rhododendronforening

Resultatregnskap

	2000	1999
Inntekter		
Kontingenter	38 780,00	37 195,00
Loddsalg	2 240,00	7 517,00
Annonser	1 200,00	
Kurs	300,00	
Renteinntekter	3 448,46	2 276,80
Gaver	15 000,00	10 000,00
	60 968,46	56 988,80
Utgifter		
Kontingent tilbakeført Rh- Sør	3 850,00	2 200,00
Kontingent tilbakeført Rh- Øst	2 750,00	
Porto og gebyr	4 681,00	4 248,00
Rekvisita og kontorutgifter	1 432,00	8 966,00
Møter/arrangementer	1 700,00	8 976,62
Bøker og informasjonsmateriell	857,55	334,10
Kursutgifter		
Gaver, tilskudd		1 200,00
Medlemsblad	21 385,50	9 339,00
Plantekjøp		3 372,55
Avsetninger	15 000,00	
Overskudd	9 312,41	18 352,53
	60 968,46	56 988,80

Balanse pr. 31.12.00

Bankinnskudd 31.12.00

BergenBanken, kto. 9521.05.08563	3 211,95	
BergenBanken, kto. 9521.17.90378	77 110,03	
Kortsiktig gjeld		6 600,00
Avsetning til etablering lokalforeninger		15 000,00
Kapital pr. 31.12.00		58 721,98
	80 321,98	80 321,98

Anne Rieber
leder
Kim Lingjærde
revisor

Vigdis N. Westgaard
kasserer
Kåre E. Vetås
revisor

Himmelhaven. Foto: Julie Arntzen.

Olav Tjore i Tjorehagen. Foto: Sveinung Klyve.

HIMMELHAVEN
(«I Promise You a Rosegarden»)
- om å hoppe og tro
av Julie Arntzen

Bergensbakken, - et umulig prosjekt.

Høyt oppe i den bergenske fjellverden ligger ruinen etter en forlatt hoppbakke, et gedigent byggverk i sten: Alt slit, higen og umulige prosjekters bauta. Hoppbakken «Bergensbakken» ble bygget i midten av 30-årene. Men det fantes knapt sne der bakken lå, og vind umuliggjorde skihopping. Hoppbakken, som det tok år å bygge, ble nedlagt i 1948 etter bare to offisielle hopprenn. Storslått, verdig og mislykket ligger bakken mellom himmel og jord, -høye løfter og dype fall.

Himmelhaven, - nok et umulig prosjekt.

Oppe på ruinene av Bergensbakken er det nå realisert en nytt «umulig» prosjekt: En rosentrehave på stengrunn: Himmelhaven. Haven er en hømmage til de drømmer, det pågangsmot og den utholdenhet som i sin tid førte til at bakken ble bygget. Det finnes en skjønnhet i de tilsynelatende umulige prosjekter der håpet er det bærende. Også dét at et menneske kaster seg utfor et stup med to plankebord under benene som eneste redning er egnet til å åpne opp for refleksjoner.

Idéen bak prosjektet.

Idéen til prosjektet Himmelhaven / «I Promise You a Rosegarden» vokste frem under vandringer i fjellene over Bergen. Undertegnede studerte ved Vestlandets Kunstakademi fra høsten 1992, og fant på en av sine fjellvandringer den storslåtte ruinen av Bergensbakken. Oppe på hoppet hadde lyng og små trær begynt å vokse, -en vill have var i ferd med å bli til høyt oppe under himmelen. Et ønske om å kultivere denne ville «himmelhaven» førte til måneders intens lesning om haver og planter. Rhododendronplanten pekte seg raskt ut som interessant. Etter å ha gjennomlest en del litteratur om planten, samt hatt en rekke samtaler med leg og lærd, ble det bestemt at det måtte bli en hvit rhododendronhave på toppen av fjellene. Rhododendron må vel sies å være bergensplanten fremfor noen. Navnet er opprinnelig gresk og betyr «rosentre». Den er en plante i lyngfamilien og vil stå håpefullt side ved side med sine ville fjell-

fettere. Svært mange av artene stammer fra Himalaya - med deler av Tibet i kjerneområdet. (Dett siste var av spesiell interesse for undertegnede. Gjennom fire år på 60 - tallet hadde hennes foreldre vært vertskap for 33 unge tibetanske flyktninger. I et treetages tømmerhus på Gjøvik hadde norske rosemalte fremskap blitt benyttet som buddhistiske altere, røkelse og mantraer hadde blitt fremsagt mellom peiser og kubbestoler. En oppvekst i dette miljøet hadde gitt sterke visuelle minner som nå dukket frem:) Haven oppe i de bergenske fjell skulle bli en linje mellom de tibetanske og de norske fjell. Det var nesten håpløst å håpe at haven ville overleve i de barske forhold på toppen av fjellene. Men nettopp dette gjorde oppgaven så uimotståelig, og bragte tankene hen på den umulige situasjon i dagens Tibet, der den opprinnelige kultur og levesett er truet. Hoppbakkehaven skulle bli en have der det umulige blir mulig. Det var bare å kaste seg ut i det.

Arbeidet.

Arbeidet med Himmelhaven har tatt ett år. Ti tonn myrjord er gravet ut for hånd, og båret på ryggen ned til hoppet. Tohundreogførti hvite rhododendronplanter (Cunninghams White) er båret over fjellet og siden plantet oppe på hoppbakken. Å bygge en Himmelhave kan være et helvetesarbeide, men som et under slo haven ut i blomst i mai, og alt slit var glemt. Nå gjenstår bare resten. Vil haven overleve i den ville verden den befinner seg? Det er mulig at haven vil bli "tatt av vinden" og må gi opp, slik skihopperne i sin tid måtte. Års slit for sekunders svev, én eneste blomstring..? Foreløpig har haven klart seg gjennom varme og tørke, vinterkulde og vind. Men mye arbeid gjenstår før haven er i havn. Jord må fylles på, planter kompletteres, støtteverk bygges.. Bygger man en Himmelhave må man tenke langsiktig!

Våre havers utforming peker tilbake på oss selv, våre drømmer og vår streben.

Have/hage (av «hegn»:) Inngjerdet, adskilt.

Paradis (av persisk: «pairiadeza»:) Have.

Årsmelding for Rhododendron Sør, 2000.

Rhododendron Sør ble som kjent startet høsten 1998, og har nå eksistert i to år.

Styret har det siste året bestått av følgende personer:

Frode Harnes - leder.

Inga Olsen - kasserer.

Lisa E. Bech - sekretær

Dagfinn Tveito - varamedlem.

Mona Klemmetsen - varamedlem.

Olaf Tobiassen - varamedlem.

Valgkomite: Brit Weisz og Kåre Vehusheia.

Aktiviteter:

Styremøter:

Det har vært avholdt fire styremøter.

Vårmøte:

Den 29. mars 2000 ble det avholdt Vårmøte på Biblioteket i Arendal. Frode Harnes viste blant annet flotte lysbilder lånt av den Danske Rhododendronforening. Mona Klemmetsen og Inga Olsen svarte på spørsmål. Det var også utlodning og kaffesalg.

Årsmøte:

Rhododendron Sør arrangerte den 3. og 4. juni årsmøte for

Rhododendronforeningen.

Vi fikk i den anledning en rekke gjester fra de øvrige lokallagene til

Rhododendronforeningen.

Arrangementet "tyvstartet" fredag 2. juni med byvandring i Arendal og besøk på kirkegården. Guider var Dagfinn Tveito og Jon Fløistad.

Lørdag 3. juni startet med hagevandring hos Mona Klemmetsen. Selve årsmøtet startet kl 13.00 i Biblioteket i Arendal. Ette dette var det tur til Merdø med M/S Gleden. På Merdø var det omvisning, bespisning med reker og vin, samt underholding.

Hagevandring:

Det har vært avholdt hagevandring hos Mona Klemmetsen, Inga Olsen og Frode Harnes.

Medlemmer:

Rhododendron Sør har i dag 54 medlemmer.

Arendal, 24. september 2000.

Før styret i Rhododendron Sør

Lisa E. Bech

Sekretær

PORTRETT AV EN ART

Ved Gunnar Gilberg

Rhododendron rupicola, SS Lapponica, fordeler seg på tre varieteter: var. *rupicola*, var. *chryseum* og var. *muliense*. Denne arten blir vanligvis tett og fin, omkring 60cm høy, men kan i noen tilfeller gå opp i godt over meteren og bli litt strantet.

Bladene er mørkt grønne og nokså matte, elliptiske, avlangt ovale, eller omvendt eggformet. De er ganske små, ikke mer enn 0,6-2,5 cm lange, og 0,4-1,4 cm brede, og ettersom denne underseksjonen (SS) hører til de lepidote rhododendron, har de skjell eller såkalte skjoldhår. Denne arten har særlig mange slike. På undersiden av bladene sitter de så tett at de overlapper og berører hverandre, og det morsomme er at her er to fargevarianter! - mørkebrune og gule. De er såpass store at de lett kan sees med det blotte øyet. Bladstilken som også har skjell, er 2-3 mm lang.

Den endestilte blomsterstanden har fra to til åtte blomster som er 1-1,7 cm lange. De sitter på stilker som er opp til 4 mm lange og tett besatt med skjell. Blomsterkronen er femlappet, vidt traktformet, og har 5-10 støvbærere av ulik lengde som vanligvis stikker utenfor blomsten. Støvkneppene er ofte mørkerøde eller brune, i fin kontrast mot kronbladene.

Hos *rupicola* har blomstene en svært mørk, purpurfiolett farge – den mørkeste i hele underseksjonen i konkurranse med *R. russatum*. Men det er *chryseum* som med sine lysende gule blomster har størst interesse som hageplante. Den kan variere noe, både i vekstform, blad- og blomsterstørrelse. Men de beste formene er et skikkelig blikkfang i fjellhagen – og hårdfør og lettstelt som den er, er det er en plante som er lett å anbefale.

Muliense var tidligere synonym med *chryseum*. De skiller seg fra hverandre bare i noen få trekk, og kan av vanlige hageeiere betraktes som like.

Rupicola som ble oppdaget av George Forrest i juni 1910 ved Lijiang i Yunnan, vokser i Nord-Burma, Nord-Yunnan, Sydvest-Sichuan og Sydøst-Tibet. *Chryseum* har en lignende utbredelse. Den ble først funnet av Frank Kingdon Ward i juni 1913, på gensen mellom Tibet og Yunnan.

Navnet *rupicola* forteller at planten ”bor” på steinete steder. *Chryseum* betyr gyldengul.

Kilder: P. & K. Cox: The Encyclopedia of Rhododendron Species.

H. H. Davidian : The Rhododendron Species, Vol. I, Lepidotes.

R.chryseum ved landsbyen Yongzhi, vest for Mekongelven, mai 1997.
Foto: Gunnar Gilberg.

• Hage- og parkanlegg utføres av dyktige fagfolk • Spesiellert på Rhododendron og store nåletrær

*Familien Foss
ønsker velkommen til
Østlandets mest
spennende hagesenter.*

VI HAR FØLGENDE Å TILBY:

- Østlandets største utvalg i Rhododendron med 150 sorter
- Kjempeutvalg i vintergrønne planter
- Stort utvalg i hagefigurer og utstyr for vinn i hagen
- Weber kule- og gassgriller
- Stort utvalg i granitfigurer og stenykter fra Kina.
- Planteramling med over 500 sorter

Hurumveien 11 • 3440 Røyken • Tlf. 31 28 49 56 • www.fosshagesenter.no

HACHMANNS SORTIMENTSKATALOG 2001-2005.

ved Per M. Jørgensen

Baumschule H. Hachmann, det ledende rhododendronfirmaet på det europeiske kontinent, har fra i år av sluttet å gi ut årskataloger for sitt plantesalg. I stedet har de produsert en fantastisk sortimentskatalog for kommende femårsperiode. Den begynner med en nyttig alfabetisk oversikt over de omtalte sortene, som også gir blomstringstidspunkt, høyde (etter 10-15 vokseår) og hardførhet. Disse relaterer seg som det tydelig sies i innledningen til deres oppførsel i Schleswig-Holstein, som lykkeligvis stemmer godt med våre erfaringer. I alt vel 600 forskjellige sorter er omtalt. I den spesielle delen får man en nærmere beskrivelse med nærbilder av hver enkelt sort i full blomst. Beskrivelsene er nøye, helt ned på dagen av blomstring og bildene skarpe og fargeriktige i de fleste tilfellene.

Man slås av det store mangfoldet i form og farger som er tilgjengelig. Jeg skulle riktignok forsverge at det var mulig å skape mere nytt etter nærmere 200 års krysningsarbeide, men Hachmann overrasker med flere spennende nyheter.

Vi høster nok fremdeles fruktene av flere av hans gamle krysningsprogrammer:

1) Sorter med ganeflekkete blomster, hovedsakelig med 'Mrs. Furnivall' som utgangspunkt. Denne gangen med 'Belami' som har store hvite, orkidéaktige blomster med en stor kirsebærrød ganeflekk, og de mere småblomstrete rosa 'Graffito' og 'Moderator'.

2) Hardføre gule sorter der han denne gangen har fått frem en riktig gylden en 'Gordian', samt et par klargule, 'Goldinetta' og 'Maifeier' og to rosa/oransjegule, 'Mikado' og 'Mirabella'.

3) Klarrøde, solbestandige sorter der den nye 'Rabatz' ser ut til å overgå det meste av hva vi tidligere har sett. Og så har Hachmann også begitt seg inn på de lave, mere krypende, røde sortene hvorav fire stikker seg ut 'Allegretto', 'Brisanz', 'Lisetta' og 'Sardana'. I disse har han brukt *R. haematodes*, mens man tidligere har holdt seg til *R. repens* til denslags sorter. Denne har han også brukt med hell bl. a. i den spennende 'Frühlingglühen' som sies å blomstre tidlig i April, og den lavere maiblomstrende 'Glutkissen' (= Glødepute) . Mere rosa, men med samme opphav er 'Rosina' og den spesielle 'Topsi' med store blomstertrompeter.

4) Hardførere sorter avledet fra 'Lem's Monarch'; alle er stoblostmstre, kraftige sorter med rød-rosa blomster; denne gangen 'Caruso' og 'Romilda'.

Derimot ser det ut til at strømmen av *R.yakushmanum* sorter holder på å ta slutt, der er bare et par nye, begge med hvite ulikt flekkete blomster: 'Annika' og 'Apollonia', og en helhvitt: 'Seidenglanz'.

Han har imidlertid gitt seg inn på noen nye felt. Der er flere overraskende nye *R.williamsianum*sorter hvorav 'Kontiki' fortjener oppmerksomhet på grunn av de spesielle rødspraglete blomstene som ikke har sin like i hele rhododendronsortimentet, og som det nok kan være delte meninger om. Dessuten den meget storblostmstret 'Glockenspiel' der han har krysset inn *R.fortunei*. Og så en klar forbedring av de vanlige rosa sortene i denne gruppen, 'Andrea', som har et klart bedre bladverk enn sorter som 'Karin' og 'Linda', men skal være like riktblomstrende som disse. Dette har han fått til ved å bruke *R.yakushmanum* 'Fantastica'.

Dessuten er Hachmann opptatt av å utvide blomstringssesongen i begge ender. For tidlige vårblomstrere har han brukt *R.calophytum* og *R.sutchuenense* som utgangspunkt, hvilket gir nokså høyvokste, langbladete resultat, med vakre rosa blomster med mørk ganeflekk. Denne gangen promoveres 'Arkona' og 'Frühlingsbeginn' (= Vårstarter). Enda mere oppsikts-vekkende er hans nye høstblomstrere 'Herbstfreude' og 'Herbstgruss' (= Høstglede/hilsen) som skal komme i blomst i september/oktober. Begge har hvite blomster med tydelig burgunder ganeflekk, sistnevnte er storblostmstret. Også blant disse finnes en med guloransje blomster, 'September-Flair'. Hachmann utnytter her den egenskap endel arter har til å få blomstring på de knoppene som er anlagt til bruk til neste vår.

Ja, slik kan man sitte å drømme, "window-shoppe" heter det visst nå på godt norsk, men det er vel meningen med en så flott katalog, som også inneholder endel praktiske anvisninger, og som kan skaffes fra Baumschule H. Hachmann, Brunnenstr. 68, D-25355 Barmstedt, Tyskland. Jeg for min del har tenkt å forsøke og realisere drømmene ved å teste disse lovende nyhetene i samlingene på Milde. Så får vi se om de holder det katalogen lover!

—
Redaksjonens etterord:

Katalogen kan også bestilles på Internett: www.hachmann.de og koster DEM 40. Hachmann leverer den i løpet av få dager.

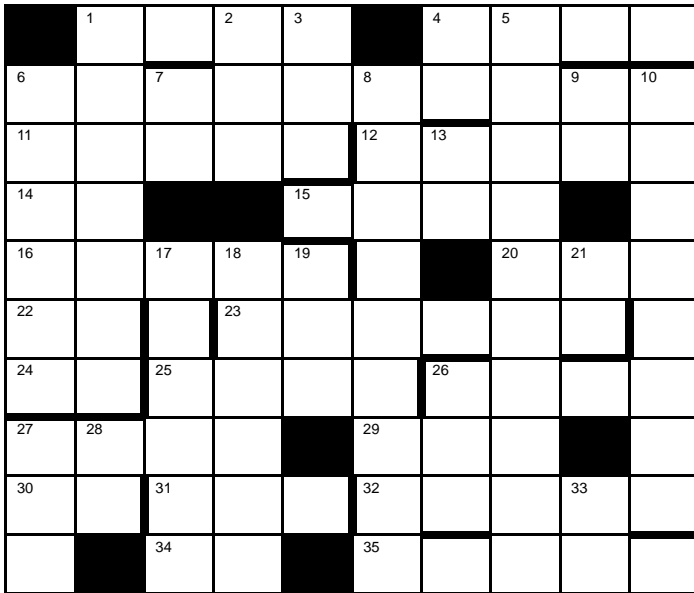
Sortimentskatalog
Fachbuch und Ratgeber
2001–2005

Baumschule
Dr. Detachmann

Rhododendron-Neuzüchtungen · Zwerggehölze und Raritäten

KRYSSORD Ved G.G.

VANNRETT

- 1 morplante + vegetativt avkom
- 4 eng. flatemål
- 6 med opprette grener
- 11 '..... Lee', japansk azalea
- 12 John, eng. popidol
- 14 Ifabetnaboer
- 15 hybrid, en av Halvdan Lems favoritter
- 16stedt, finsk rhododendronforsker
- 20 ...sonii, art i Grandia SS
- 22 Ivar Ulvedal
- 23 stork
- 24 alfabetnaboer
- 25ta, underseksjon i seksjon Pontica
- 26 kjælenavn for William
- 27 veiviser, kjentmann. Gammel skrivemåte
- 29 ... Jørgensen, kjent, dansk rhododendrondyrker
- 30 presens av å være
- 31 myntenhet
- 32 V....., Wien, eng.
- 34 naken, fransk

RODRETT

- 4 Anita Iversen
- 5 art i Pontica SS, minus e
- 6 fruktbar
- 7 underseksjon
- 8 kjønnnet
- 9 tallord
- 10 Lille-Asia
- 13 Lars Nilsen
- 17 flere hybrider har dette som del av navnet
- 18lum, hybrid uten støvtråder
- 19 plyndring
- 21 utrop
- 26 skytevåpen
- 27 luke
- 28 alnus
- 33 nå, konservativ form

Løsning i neste nr. av Lapprosen.

”Tjorehagen”- en naturopplevelse utenom det vanlige.

Ved Pål Skagseth

”Tjorehagen”- Olav Tjores livsverk ligger på Radøy i Nordhordland, ca. 5 km nord for Alversund mot Manger. Olav påbegynte sitt arbeid på den ca. 10 mål store skogs- og lyngtomten i 1960. Med handmakt, spade, hakke og trillebår omformet han litt etter litt utmarken til en hageperle av ekstraordinær skjønnhet. Han gravde ut en myr til et stort tjern med holmer og viker med plass til både båt og regnbueørret, han laget idylliske stier og veier som slynger seg harmonisk omkring i terrenget. Men fremfor alt plantet han busker og trær fra alle verdens kanter. Han la sin elsk på rhododendronplanter, og etter hvert har han plantet ut mange hundre forskjellige vildarter og hybrider.

Ingen steder i dette landet vil man kunne finne et så stort utvalg av storbladete rhododendronarter som her: *fictolacteum*, *hodgsonii*, *rex*, *macabeanum*, *sino-grande*, *kesengiae*, *calophytum*, *sutchuenense*, *arborescens*, *barbatum niveum*, *lacteum* og mange flere vildarter trives og blomstrer her. I vårmånedene april, mai og juni sees hver år et hav av rhododendronblomster i alle mulige kulører og farger, blått, rødt, gult, hvitt, rosa, orange, fiolett etc.

I tillegg til rhododendron finnes et stort utvalg av sjeldne både vintergrønne og bladfellende busker og trær: for eksempel store *araucaria*, *cedrus deodara*, *cunninghamia*, *chaemacyparis notkaensis*, diverse *abies* og *pinus*, *acer* og *quercus*arter. Utvalget er stort og variert og samplantet til en full harmoni.

Olav Tjore ble syk i 1996 og døde høsten 1998. Han var da i ferd med å utvide hagen med nye 5 mål, anlegge stier og grave ut 5 nye dammer. Da Olav ble syk, skjønte han at han ikke greide å fortsette sitt livsverk stort lenger. Han fikk da opprettet en stiftelse, ”Stiftinga Tjorehagen” til å ta over driften av hagen. Stiftelsen har så de siste 4 årene forsøkt å drive Tjorehagen i Olavs ”ånd”. Med stor innsats fra Tjorehagens venner, økonomisk støtte og dugnadsinnsats, har en greid å holde hagen i hevd, og det er foretatt betydelige nyplantinger i det nye området.

Radøy kommune har vist stor velvilje ovenfor stiftelsen, og i løpet av siste året er det opparbeidet en stor og flott parkeringsplass og ny innkjørsel til hagen; omkostninger ca. 500.000. Stiftelsen vil i løpet av våren bygge nytt toalettanlegg, også med tilgang for handikappede, og det bygges et nytt kjøkken i hytten for kioskserving.

”Tjorehagen” har etter hvert blitt et populært utfartssted i Bergens-regionen. Besøktallet til hagen har økt jevnt og sikkert fra år til år, og i

Melding til deltakere i:

Rhododendronsafari til Sydvest-Sverige i mai 2001.

Det har meldt seg i alt 19 deltakere til turen, og vi vil disponere 7 biler. Flere sjåførere har meddelt at de har ledig plass for deltakere som ikke disponerer egen bil.

Det er deltakere både fra Vestlandet, Sørlandet og Østlandet.

Turprogrammet begynner nå å falle på plass. Første møtested blir Vikene brygge ved Hankø i nærheten av Fredrikstad. Vi møtes her den 24/5 for kl 1030 å bli fraktet med Hankøfergen til Risholmen (kort sjøreise), hvor det skal være utplantet store mengder rhododendron, både av eldre og nyere utgaver. Etter et par timers omvisning på Risholmen, returneres til Vikene brygge. Deretter går turen over Svinesund til en rhododendronhage hos Bengt Carlsson, bare en 7-8 km fra grensen. Her vil vi få servert en enkel lunch. Bengt Carlsson har en liten "spesial-planteskole", med mulighet til å kjøpe sjeldne planter, vesentlig rhododendron.

Turen går så videre til Gøteborg for overnatting i "Aston Villa", et lite familiehotell kloss i Botaniska Trädgården. Vi vil også overnatte her den 26/5, mens vi den 25/5 overnatter i Stadsmotellet i Helsingborg. Detaljer for turen for øvrig blir tilsendt alle turdeltakere. Kart eller skisser med veibeskrivelse for å finne frem til hagene vi skal besøke, vil bli tilsendt alle sjåførere. Endelig turprogram og detaljer blir sendt ut ca. 1. Mai

Det er bestilt 8 dobbeltrom og 4 enkeltrom på hotellene. Vennligst gi beskjed om hvem som ønsker eller må ha enkeltrom.

Forespørsler/henvendelser kan gjøres til Telefon: 55 22 64 35, adresse: Snekkevikv. 82, 5239 Rådal, eller epost anto-sk@online.no.

Hilsen Pål A. Skagseth

Tjorehagen fortsatt fra forrige side.

Siste påmelding til 2001 rhododendronsafari i mai 2001; i det liden besøkinder, kr. 12-18 eller etter telefonisk avtale; ring 56 37 11 45 eller 95 15 87 56. Pris for enkeltpersoner kr.35. Pris for grupper etter avtale.

ALLE ER VELKOMNE.

Merking av Rhododendron.

Jeg viser til leserbrev fra Birgit Hobæk i Lapprosen nr 3/2000 og Pål A. Skagseth sin kommentar i Lapprosen nr 1/2001. Mine erfaringer med Dymo-tape på lakkert eller eloksert aluminium er svært gode. Den billigste måten er å kjøpe dette som metervare på en byggevareforretning ("skvettjern" til takrenner kan brukes), og klippe opp i ønskede størrelser. Navnelappene (Dymo-tape) limes på den lakkede/elokserte siden. Jeg har stiftet navneskiltene på spiler av trykkimpregnert tre, og plassert disse diskret bak planten. Dette gjør det lett å finne navnet i motsetning til de navneskilt som henges på selve planten.

Disse skiltene har stått uten skade i over 10 år. For å unngå falming, plasseres navnelappene slik at direkte solskinn ikke treffer disse.

Egil Valderhaug, Skaret, 6050 Valderøy

Leserbrev fra Sverige

Jag läste din (Ole Petter Viks) artikel "Rhododendron-informasjon på Internett" i Nr 3/2000 av Lapprosen. Du hade inte tagit med e-postgruppen för rhododendron, vilket tyder på att du när du skrev artikeln inte visste om dess existens. Den startades härom året (hösten 1998 om jag minns rätt) av José Almandoz i Baskien.

Om man vill vara med kan man kontakta José på adressen jose@almandoz.com eller www.almandoz.com.

Bästa hälsningar
Kaarel Voitk

Nyheter, sjeldenheter eller velprøvde vestlandsplanter:

Kom innom oss på **Fantoft!**

Mer enn 100 forskjellige Rhododendron-sorter og arter, for eksempel:

Anastasia, Bergensiana, Blue Boy, Creamy Chiffon, Golden Star, Graziella, Lem s Monarch, Polarnacht, Trocadero, Kimberly, Tromba. Yak. Golden Melody, Goldprinz, Helgoland, Silver Lady. Azalea Daviesii, Jock Brydon. For øvrig: Trochodendron, Aucuba, Gaulteria, Ledum, Ceanothus, Clematis farg. Summer Snow, Podocarpus alp. Blue Gem, div.artige Cryptomeria og andre koniferer, 80 forskjellige rosesorter.....

(- og **tilbud** blir det på bl.a. div. Pieris, Polygala chamaeb., Magnolia 'Susan', Rhod. Polaris, m.m.)

Velkommen til Fantoft Hagesenter!

Fantoftveien 9, 5072 Bergen. Tlf. 55 91 20 70

Løsning på kryssord i 1/2001

Vannrett: 1.skandinav. 9.vennlig. 12.rufum. 14.gro. 15.esel. 16.te. 17. UB. 19.williamsia. 20.Aalborg. 23.CU. 24.sneball. 25.iur. 26.ou. 27. cupcake. 32.mallotum. 33.irroratum.

Loddrett: 1.såre. 2.kiusianum. 3.AS. 4.dimt. 5.ille. 6.NL. 7.augusti. 8. ÅI. 10.null. 11.orbicu. 13.Felle. 18.Taurus. 19.wasoni. 21.BB. 22.glatt. 27.car. 28.ul. 29.PL. 30 Co. 31.ku.

**DEN NORSKE RHODODENDRONFORENINGES
BOKSAMLING
BERGEN OFFENTLIGE BIBLIOTEK**

Den norske Rhododendronforening er i ferd med å bygge opp en samling med bøker på norsk og engelsk ved Bergen off. Bibliotek. Foreningens medlemmer og andre kan låne bøkene gjennom sitt lokale bibliotek. Kom gjerne med forslag til nye titler.

Foreløpig har vi følgende titler:

Gunnar Gilberg: Rhododendron for alle. Alma Mater 1993, 172 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

Per Magnus Jørgensen: Rhododendron i Det norske arboret.

Fagbokforlaget 1996, 268 sider, Fargefotos.

Knut Lønø og Arnulf Ringstad: Rododendron - dyrking av lave og hardføre sorter. Landbruksforlaget 1994, 100 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

D.M.van Gelderen & J.R.P.van Hoey Smith: Rhododendron Portraits. Timber Press 1992, 424 sider, Fargefotos. 2 eks.

Peter A. & Kenneth N.E. Cox: The Encyclopedia of Rhododendron species Glendoick Publishing 1997, 396 sider, Fargefotos. 1 eks.

Kirsten Lindquist: Rhododendron för svenska trädgårdar. Rabén Prisma 1990/1995, 158 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 2 eks.

Svend Aage Askjær: Rhododendron og andre surbundsplanter.

Det danske Haveselskab 1990, 175 sider, Fargefotos. 1 eks.

Cynthia Postan: The Rhododendron Story. The Royal Horticultural Society 1996, 224 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 1 eks.

Andrea Kögel: Rhododendron og azalea. Cappelens Forlag 1997, 64 sider, Fargefotos og fargetegninger. 1 eks.

Wilson, Argent, Bond, Chamberlain, Cox, Hardy: The Rhododendron Handbook. The Royal Horticultural Society 1997, 352 sider, Noen få fargefotos. 1 eks.

Fred Galle : Azaleas. Timber Press 1991, 318 sider, 203 fargebilder. 1 eks.

Walter Schmalscheidt. Rhododendron- und Azaleenzüchtung in Deutschland, Teil II, 1930 - 1990. 1 eks.

Rhododendron i Danmark i 25 år. Rhododendronforeningens jubilæumsskrift 1999. 1 eks.

Homer E. Sally and Harold E. Greer: Rhododendron hybrids. Second edition 1992 B.T.Batsford Ltd. 344 sider 592 fargefotos. 1 eks.

Styrets sammensetning:

Leder:

Anne Rieber, Fjellveien 120, 5019 Bergen Tlf. 55 31 02 16

Sekretær:

Hilde Hvidsten Bretvin, Øvre Kalfarli 43, 5018 Bergen Tlf. 55 31 27 55

Styremedlemmer:

Torstein Borg, 5694 Onarheim Tlf. 53 43 50 77

Torbjørn Lem Gjesteland, Vollane 10, 5105 Eidsvåg Tlf. 55 95 05 75

Pål A. Skagseth, nestleder, Snekkevikvn. 82, 5239 Rådal Tlf. 55 22 64 35

Varamedlemmer:

Vigdis Westgaard, kasserer, Grimseidv. 308, 5239 Rådal Tlf. 55 22 71 39

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vetre Tlf. 66 78 42 60

Frøforvalter:

Ole Tjugen, Kalvedalsveien 47A, 5018 Bergen Tlf. 55 19 12 86

E-post: oletj@eunet.no mob.tlf. 90 50 09 75

Leder Rhododendron Sør:

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Leder Rhododendron Øst:

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vetre Tlf. 66 78 42 60

E-post: ole.petter.vik@connect.no

Utgiver:

Den norske Rhododendronforening

Postboks 1325

5811 Bergen

Internett: <http://www.rhododendron.no>.

Redaksjon:

Anne Rieber

Tlf. 55 31 02 16

(administrativt)

E-post: anrieb@online.no

Gunnar Gilberg

Tlf. 55 28 47 59

(faglig)

E-post: gungil@online.no

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vetre

Tlf. 66 78 42 60

(teknisk)

E-post: ole.petter.vik@connect.no

Innmelding i foreningen:

Innmelding kan skje ved innbetaling av kontingent, p.t. kr 150, til bankkonto 9521.17.90378. Bruk adressen over.

